

7. APLIKACE DVOJNÉHO A TROJNÉHO INTEGRÁLU
 CVIČENÍ Z MATEMATIKY 3 (DOPORUČENÉ ÚLOHY)

Zkouškové úlohy. Vypočítejte obsah rovinného útvaru Ω , je-li

1) $\Omega = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2; 1 \leq xy \leq 2, x \leq y \leq 2x, x \geq 0\}$,

2) $\Omega = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2; x \leq y^2 \leq 4x, 2y \leq x^2 \leq 4y\}$.

3) Vypočítejte obsah rovinného útvaru M ležícího v 1. kvadrantu a ohraničeného křivkami $x^2 + y^2 = 4$, $x^2 + y^2 = 9$, $y = 0$ a $y = x$.

4) Určete souřadnice těžiště hmotné rovinné desky určené oblastí

$$\Omega = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2; 0 \leq x \leq 3, 0 \leq y \leq 6 - 2x\}$$

s konstantní hustotou ρ .

5) Určete souřadnice těžiště tělesa $\Omega = \{(x, y, z) \in \mathbb{R}^3; 0 \leq x, y, z \leq 1\}$, je-li hustota $\rho(x, y, z) = x + y + z$.

Obtížnější úlohy. Určete objem tělesa Ω , je-li

6) $\Omega = \{(x, y, z) \in \mathbb{R}^3; \frac{1}{4}x^2 + y^2 + \frac{1}{9}z^2 \leq 1, y \geq 0\}$,

7) $\Omega = \{(x, y, z) \in \mathbb{R}^3; x^2 + y^2 + z^2 \leq 2, x^2 + y^2 \leq 1\}$.

8) Určete objem tělesa Ω ohraničeného plochami $z = 3x^2 + 3y^2$, $z = 1 - x^2 - y^2$.

9) Určete moment setrvačnosti $J_z(\Omega)$ tělesa $\Omega = \{(x, y, z) \in \mathbb{R}^3; x^2 + y^2 + z^2 \leq 9, 1 \leq z \leq 2\}$, je-li hustota $\rho(x, y, z) = 1$.

Důležité vzorce. Nechť $\mathbf{x} = (x_1, \dots, x_n) \in \mathbb{R}^n$, $\Omega \subset \mathbb{R}^n$, funkce $\rho : \Omega \rightarrow (0, \infty)$ je *hustota*, $n = 2, 3$.

obsah, objem:

$$\mu(\Omega) = \int_{\Omega} d\mathbf{x}$$

hmotnost:

$$m(\Omega) = \int_{\Omega} \rho(\mathbf{x}) d\mathbf{x}$$

statický moment k ose x_i :

$$M_{x_i}(\Omega) = \int_{\Omega} x_j \rho(\mathbf{x}) d\mathbf{x}, \quad i, j \in \{1, 2\}, i \neq j$$

těžiště (pro $n = 2$):

$$\mathbf{a} = (a_1, a_2), \quad a_i = \frac{M_{x_i}(\Omega)}{m(\Omega)}, \quad i = 1, 2$$

statický moment k rovině $x_j x_k$:

$$M_{x_j x_k}(\Omega) = \int_{\Omega} x_i \rho(\mathbf{x}) d\mathbf{x}, \quad i, j, k \in \{1, 2, 3\} \text{ navzájem různé}$$

těžiště (pro $n = 3$):

$$\mathbf{a} = (a_1, a_2, a_3), \quad a_i = \frac{M_{x_i}(\Omega)}{m(\Omega)}, \quad i = 1, 2, 3$$

moment setrvačnosti k ose x_i :

$$J_{x_i}(\Omega) = \int_{\Omega} (x_j^2 + x_k^2) \rho(\mathbf{x}) d\mathbf{x}, \quad i, j, k \in \{1, 2, 3\} \text{ navzájem různé}$$

Návody. V úloze 1) je vhodné volit substituci $u = xy, v = y/x$, v úloze 2) je vhodné volit substituci $u = y^2/x, v = x^2/y$.

Výsledky.

1) $\frac{1}{2} \ln 2$	2) 2	3) $\frac{5}{8} \pi$
4) $[1, 2]$	5) $[\frac{5}{9}, \frac{5}{9}, \frac{5}{9}]$	6) 4π
7) $\frac{4}{3} \pi (2\sqrt{2} - 1)$	8) $\frac{\pi}{12}$	9) $J_z(\Omega) = \frac{113\pi}{5}$